

Tutki, lue, kirjoita ja ajattele!

Hanna Vilka (2020). Akateemisen lukemisen ja kirjoittamisen opas. Jyväskylä: PS-kustannus. 243 sivua.

TIETO- JA OPPIKIRJAILIJA, yliopisto-opettaja Hanna Vilka on tehnyt tervetulleen kirjan akateemisen oppinäytteen kirjoittajille ja opinäytteiden ohjaajille. Teos on lukemaan, kirjoittamaan, ajattelemaan ja keskustelemaan innostava käytännönläheinen käyttö- ja toimintaopas. Se soveltuu oivasti myös tieteellisen kirjoittamisen opetukseen.

Vilka perustelee oppaan merkitystä sillä, että korkeakoulusta valmistuva tarvitsee hyviä viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ja kaikkia näitä suullisina, kirjallisina ja digitaalisina taitoina. Opintojen aikana tutuksi tuleva akateeminen luku- ja kirjoitustaito on työkalu, jolla otetaan haltuun analyttiset ja kriittiset ajattelu- ja ongelmanratkaisutaidot ja lähdekriittinen suhtautuminen.

Lukeminen ja kirjoittaminen ovat mitä suurimmassa määrin toimintaa, ja etenkin akateemisina taitoina niillä voi muuttaa maailmaa. Sivistysyliopiston tehtävänä on varmistaa, että sieltä valmistuneet ovat monilukutaitoisia alansa asiantuntijoita, Vilka toteaa.

Kirjoittaminen on Vilkan mukaan kokemuksellista toimintaa, jonka avulla ajatellaan refleksiivisesti ja opitaan reflektoiden. Opas auttaa opettelemaan sellaisia lukemisen ja kirjoittamisen työtapoja, jotka ovat hyödyksi paitsi opinäytettä tehdessä, myös opintojen varhaisemmissa vaiheissa, kuten

oppimistehtäviä laatiessa. Vilka muistuttaa myös lähdekritiikin välttämättömyydestä sekä hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja plagiointin sudenkuopista.

Vilka kirjoittaa Sinikka Viskariin *Tieteellisen kirjoittamisen oppaaseen* (2009) viitaten: "Akateemisen koulutuksen keskeinen tavoite on se, että valmistuttuasi hallitset ajattelun taidon, kykenet hallitsemaan tietokokonaisuuksia ja tuottamaan niistä merkityksellistä sisältöä selvityksinä, raporteina ja tutkimuksina. Lisäksi tavoite on, että ajattelusta tuottamasi teksti on asiakeskeistä, rakenteellisesti johdonmukaista, täsmällistä, perusteltua ja kriittistä sekä tekstinä yhtenäistä, sidosteista ja kieliopillisesti oikeakielistä."

Niinpä hän jäsentää oppaansa tietosisältöön ja sovellusharjoitukseen. Läpi oppaan on lukuisia, tietosisältöä havainnollistavia esimerkkejä. Harjoitukset ovat pedagogisesti perusteltuja ja käytännössä kandidaatti- ja maisteriopintojen opinnoissa sekä tohtoriopiskelijoiden kirjoituspaajoissa testattuja. Ne kannustavat ajattelemaan itse mutta myös yhdessä vertaisoppijoiden ja opettajan tai ohjaajan kanssa.

TIEDOSTAVASTA LUKEMISESTA TIEDONMUODOSTUKSEEN

Kirjan aloitusluku käsittelee tiedostavaa lukemista ja kirjoitta-

mista sekä kriittistä ja eettistä tiedonmuodostusta. Akateemisen opiskelun vakiotekstilajit essee, luento- ja oppimispäiväkirja ja tutkimussuunnitelma esitellään lyhyesti olennaisilta osiltaan. Aloitusluku luo oppaan tiedollisteoreettisen perustan. Ote on silti oppaan käyttäjän näkökulmasta pragmaattinen. Vilka kirjoittaa konstailemattomasti ja selkeästi.

Oppaan toinen osa keskittyy itsetuntemukseen, joka on reflektioivassa kirjoittamisessa tärkeää. Kirjoittamista ja lukemista tarkastellaan tunnetodellisuutena ja tunnetyönä, johon kirjoittajan temperamentilla on vaikutuksensa. Sen ansiona on tuore näkökulma niin kirjoittamiseen kuin temperamentin ja oppimisen suhteeseen. Mielenkiintoinen perspektiivi oivalluttaa lukijaa, joka saanee Vilkan tarkastelutavasta herätteitä ja virikkeitä kirjoittajaminänsä kohtaamiseen. Opettajalle ja ohjaajalle osa on näkemyksiä ja praksista tuoreuttavaa luettavaa ja sovellettavaa.

SIVISTYSYLIOPISTON TEHTÄVÄNÄ ON TUOTTAAMONILUKUTAITOISIA ALANSA ASIANTUNTIJOITA.

PROSESSIKIRJOITAMISESSA ON SYNERGIAA

Kolmas osa on käytännönläheisin ja laajin. Se sisältää lukuisia käytännön ohjeita ja vinkkejä akateemisen luku- ja kirjoitustaidon edistämiseksi. Vilka esittelee prosessikirjoittamisen työtavan vaiheineen ja osoittaa, miten siinä yhdistyvät neljä tärkeää asiaa: lukeminen, kirjoittaminen, ajatteleva keskusteleminen ja keskusteleminen. Lukemisen edistäjiksi Vilka mainitsee eri vaiheiden joustavasti vaihtelevat lukutavat, kuten alun silmäilyn ja jatkovaiheiden syventyvän lukemisen,

sekä muistiinpanot, ajankäytön suunnittelun ja mielle- ja käsittekartat. Kirjoittamisen edistäjinä hän esittelee muun muassa vapaan kirjoittamisen, silmukoinnin ja lumihuatteen, jotka sisältyvät moniin muihinkin kirjoitusoppaisiin. Ei silti tee pahaa nostaa niitä esiin yhä uudelleen.

Harjoitukset vaihtelevat laajuudeltaan nopeista tuntumaa ottavista ja orientoivista vaiheistettuihin tehtäväkokonaisuuksiin, kuten kohdennetun lukemisen ja kirjoittamisen harjoitukseen, jossa ensin luetaan artikkeli ja sitten kirjoitetaan siitä kohdennetusti vaihteittain.

Kolmannen osan lopuksi Vilka käsittelee kirjoittamisen vertaispalautetyöskentelyä. Esimerkkeinä ovat kirjoitusajat ja vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen sekä reflektiivinen vertaispalauttekeskustelu, joiden soisi yleistyvän opintojaksoilla ja seminaareissa. Taitojen hallintaan vaaditaan jatkuvaa harjoittelua.

TIINA AIRAKSINEN

FM, tieteellisen kirjoittamisen yliopisto-opettaja
kielikeskus, Tampereen yliopisto